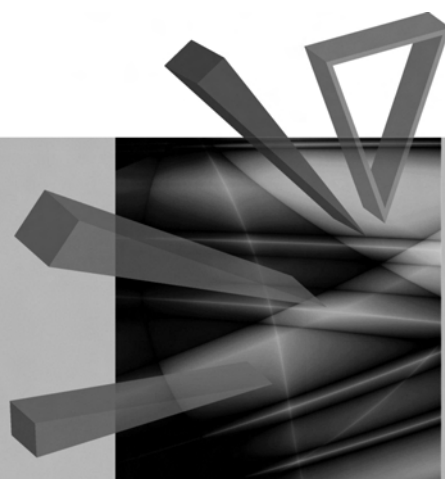

PRACE NAUKOWE
Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
RESEARCH PAPERS
of Wrocław University of Economics

244

Problemy rozwoju regionalnego

Redaktorzy naukowi
Elżbieta Sobczak
Andrzej Raszkowski

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2012

Recenzenci: Piotr Bury, Beata Filipiak, Tadeusz Grabiński, Anna Malina, Danuta Stawasz,
Edward Stawasz, Eugeniusz Wojciechowski

Redaktor Wydawnictwa: Elżbieta Kożuchowska

Redaktor techniczny: Barbara Łopusiewicz

Korektor: Aleksandra Śliwka

Łamanie: Beata Mazur

Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna na stronie www.ibuk.pl

Streszczenia opublikowanych artykułów są dostępne w międzynarodowej bazie danych
The Central European Journal of Social Sciences and Humanities <http://cejsh.icm.edu.pl>
oraz w The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com
a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon,
http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się
na stronie internetowej Wydawnictwa
www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie
wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2012

ISSN 1899-3192

ISBN 978-83-7695-229-1

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

Spis treści

Wstęp	13
Malgorzata Markowska, Danuta Strahl: Klasyfikacja dynamiczna europejskiej przestrzeni regionalnej ze względu na poziom identyfikatorów innowacyjności typu Output	15
Marek Szajt: Zmiana pozycji innowacyjnej regionów w rozszerzającej się Unii Europejskiej	29
Elżbieta Izabela Misiewicz: Innowacyjność a rozwój regionalny – model miękki	39
Katarzyna Widera: Analiza porównawcza poziomu innowacyjności regionów	48
Elżbieta Sobczak: Statystyczna analiza pracujących według intensywności działalności B+R w państwach Unii Europejskiej.....	56
Malgorzata Markowska: Klasyfikacja unijnych regionów ze względu na dynamikę charakterystyk innowacyjności (w zakresie Output)	66
Dariusz Głuszczuk: Regionalny system innowacji – ujęcie definicyjne i modelowe (dyskusje na gruncie teorii).....	81
Andrzej Sztando: Ocena systemów wdrażania regionalnych strategii innowacji – raport z badań.....	90
Bartłomiej Jefmański, Malgorzata Markowska: Ocena pozycji polskich regionów ze względu na inteligentną specjalizację w europejskiej przestrzeni z wykorzystaniem klasyfikacji rozmytej.....	102
Anna Beata Kawka: Wpływ jakości kapitału ludzkiego na rozwój regionalny	114
Iwona Skrodzka: Kapitał intelektualny a poziom rozwoju gospodarczego polskich województw – model miękki	124
Malgorzata Juchniewicz, Urszula Tomczyk: Regionalne zróżnicowanie kapitału intelektualnego przedsiębiorstw w Polsce	136
Magdalena Graczyk, Leszek Kaźmierczak-Piwko: Rola ekoinnowacji w procesie zrównoważonego rozwoju regionu	147
Katarzyna Szymańska: Innowacyjność regionu jako narzędzie kształtujące kulturę organizacyjną MSP.....	158
Łukasz Mamica: Wzornictwo przemysłowe jako sektor przemysłów kreatywnych.....	168
Arkadiusz Świadek, Marek Tomaszewski: Łańcuchy dostaw w kształtowaniu innowacyjności regionów Polski zachodniej.....	178
Patrycja Zwiech: Znaczenie kapitału ludzkiego w rozwoju województwa zachodniopomorskiego.....	190

Janusz Kornecki, Maciej Kokotek, Arkadiusz Szymański: Wsparcie innowacyjności małych i średnich przedsiębiorstw w rozwoju województwa łódzkiego.....	201
Krzysztof Krukowski, Maciej Zastempowski: Instrumenty finansowe wspierające innowacyjność przedsiębiorstw województwa kujawsko-pomorskiego w świetle badań empirycznych.....	211
Marek Obrębalski: Współczesne problemy polityki regionalnej Unii Europejskiej i Polski.....	218
Bogdan Leszkiewicz: Strategie Unii Europejskiej w zakresie polityki regionalnej.....	228
Tomasz Dorożyński: Polityka spójności Unii Europejskiej a gospodarka lokalna i regionalna.....	236
Ewa Kusidel: Wpływ polityki spójności na konwergencję wewnętrzną w Polsce.....	246
Artur Lipieta, Barbara Pawelek, Roman Huptas: Analiza porównawcza województw Polski ze względu na wykorzystanie środków unijnych z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w latach 2007–2010.....	257
Mariusz Wiśniewski: Regionalne zróżnicowanie absorpcji unijnego wsparcia dla polskiej wsi.....	266
Kinga Wasilewska: JESSICA, JEREMIE i JASPERS na rzecz wzrostu gospodarczego.....	278
Alojzy Zalewski: Rynkowe uwarunkowania konkurencji terytorialnej w świetle inwestycji rzeczowych.....	290
Małgorzata Leśniak-Johann: Uwarunkowania konkurencji i współpracy w kontekście rozwoju turystyki na pograniczu dolnośląsko-saksońskim. Zarys problemu.....	300
Emilia Bogacka: Współpraca w zakresie bezpieczeństwa publicznego na obszarze nadgranicznym Polski z Niemcami.....	312
Alina Kulczyk-Dynowska, Katarzyna Przybyła: Karkonoskie parki narodowe (Karkonoski Park Narodowy i Krkonošský Národní Park) a rozwój transgranicznej przestrzeni regionalnej.....	321
Anna Malina, Dorota Mierzwa: Analiza porównawcza sytuacji makroekonomicznej Polski i krajów ościennych w okresie 20 lat przemian gospodarczych.....	330
Zbigniew Piepiora: Występowanie katastrof naturalnych w Europie i międzynarodowa współpraca w zakresie przeciwdziałania ich skutkom.....	342
Jakub Piecuch, Łukasz Paluch: Społeczno-ekonomiczne uwarunkowania rozwoju regionów basenu Morza Śródziemnego.....	357
Adam Dąbrowski: Globalizacja a regionalizm.....	366
Krzysztof Malik: Wybrane metody oceny polityki rozwoju regionu.....	374
Dorota Rynio: Regiony problemowe wobec nowego paradygmatu polityki regionalnej w Polsce.....	394

Piotr Rzeńca: Parki tematyczne jako czynnik rozwoju gospodarki. Identyfikacja zjawiska.....	405
Renata Lisowska: Uwarunkowania rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw w regionach zmarginalizowanych na przykładzie województwa łódzkiego.....	416
Aleksandra Koźlak: Transport jako czynnik rozwoju regionalnego	425
Adam Przybyłowski: Inwestycje transportowe w województwie dolnośląskim w aspekcie realizacji strategii zrównoważonego rozwoju	435
Paweł Andrzejczyk: Znaczenie logistyki zwrotnej dla zrównoważonego rozwoju regionu	450
Waldemar A. Gorzym-Wilkowski: Wojewódzkie planowanie przestrzenne – istota, możliwości i ograniczenia.....	460
Andrzej Raszkowski: Wybrane aspekty orientacji marketingowej jednostek terytorialnych.....	470
Krzysztof Wiktorowski: Tożsamość regionalna i lokalna jako element zrównoważonego rozwoju regionu zachodniopomorskiego	480
Jan Polski: Efekty zewnętrzne w marketingu urbanistycznym	491
Danuta Stawasz: Regionalne zróżnicowania rozwoju polskich regionów po 10 latach funkcjonowania samorządu terytorialnego	501
Beata Bal-Domańska: Klasyfikacja podregionów Polski szczebla NUTS-3 ze względu na poziom rozwoju gospodarczego	509
Łukasz Mach: Zastosowanie metod wielowymiarowej analizy do oceny potencjału rozwojowego regionów.....	520
Grażyna Karmowska: Porównanie rozwoju subregionów województwa zachodniopomorskiego w latach 1999–2007	530
Ewa Mazur-Wierzbicka: Stymulowanie zrównoważonego rozwoju w regionie zachodniopomorskim przy wykorzystaniu dobrych praktyk.....	542
Maria Kola-Bezka: Przedsiębiorczość jako czynnik rozwoju regionu w świetle wyników badania ankietowego mieszkańców województwa kujawsko-pomorskiego	552
Joanna Kosmaczewska: Przedsiębiorczość jako stymulanta turystycznego rozwoju obszarów wiejskich.....	563
Sandra Misiak: Aktywność zawodowa kobiet w województwie zachodniopomorskim	573
Agnieszka Skowronek-Grądział: Analiza porównawcza obszarów wiejskich w zakresie infrastruktury służącej ochronie środowiska	582
Justyna Danielewicz, Maciej Turała: Analiza zróżnicowania przestrzennego wydatków na usługi z zakresu oświaty i wychowania w Polsce	594
Anna Majchrzak: Ocena sytuacji finansowej powiatów województwa wielkopolskiego z wykorzystaniem metody Warda	602
Marian Maciejuk: Struktura pomocy publicznej dla przedsiębiorców w Polsce w latach 2006-2009	612

Tomasz Kołakowski: Pomoc publiczna udzielona przez dolnośląskie samorządy podmiotom gospodarczym – dynamika i rodzaje wsparcia.....	623
Andrzej Wasiak: Restrukturyzacja w PKP na przykładzie PKP Energetyka SA	636
Monika Murzyn-Kupisz: Działania na rzecz zachowania dziedzictwa kulturowego a efekty mnożnikowe w gospodarce lokalnej i regionalnej.....	645
Marcelina Zapotoczna, Joanna Cymerman: Wykorzystanie wielowymiarowej analizy dyskryminacyjnej do grupowania wspólnot mieszkaniowych	658
Agnieszka Kłysik-Uryszek: Działalność eksportowa spółek z udziałem kapitału zagranicznego – regionalne zróżnicowania w Polsce.....	668

Summaries

Malgorzata Markowska, Danuta Strahl: Dynamic classification of the European regional space regarding the level of Output innovation identifiers	28
Marek Szajt: Change in the innovative position of regions in the enlarging European Union.....	38
Elżbieta Izabela Misiewicz: Innovation and regional development – the soft model	47
Katarzyna Widera: Comparative analysis of the level of innovation in regions.....	55
Elżbieta Sobczak: Statistical analysis of workforce by the intensity of R&D activity in EU countries	65
Malgorzata Markowska: EU regions classification by the dynamics of innovation characteristics (regarding Output)	80
Dariusz Głuszczyk: Regional innovation system – the definitive and the model approach (theoretical discussions).....	89
Andrzej Sztando: Assessment of the regional innovation strategies implementation systems – a study report.....	101
Bartłomiej Jefmański, Malgorzata Markowska: The assessment of Polish regions with regard to smart specialization in European space applying fuzzy classification.....	113
Anna Beata Kawka: The influence of human capital quality on regional development.....	123
Iwona Skrodzka: Intellectual capital influence and the level of economic development in Polish regions – the soft model.....	135
Malgorzata Juchniewicz, Urszula Tomczyk: Regional differentiation of enterprise intellectual capital in Poland.....	146
Magdalena Graczyk, Leszek Kaźmierczak-Piwko: The role of eco-innovation in the process of sustainable development of a region.....	157

Katarzyna Szymańska: Region innovativeness as a tool shaping the organisational culture of SMEs.....	167
Lukasz Mamica: Industrial design as a sector of creative industries.....	177
Arkadiusz Świadek, Marek Tomaszewski: Supply chain in shaping the innovativeness of Western Poland regions	189
Patrycja Zwiech: The importance of human capital in the development of West Pomeranian Voivodeship	200
Janusz Kornecki, Maciej Kokotek, Arkadiusz Szymański: Support for the innovativeness of small and medium-sized enterprises in the development of Łódź Voivodeship.....	210
Krzysztof Krukowski, Maciej Zastempowski: Financial instruments supporting the innovativeness of Kuyavian-Pomeranian Voivodeship in the light of empirical research	217
Marek Obrębalski: Contemporary problems of the regional policy of the European Union and Poland	227
Bogdan Leszkiewicz: Strategies of the European Union regional policy	235
Tomasz Dorożyński: The role of EU cohesion policy in regional and local economy.....	245
Ewa Kusidel: The impact of the cohesion policy on the internal convergence in Poland	256
Artur Lipieta, Barbara Pawelek, Roman Huptas: Comparative analysis of Polish Nuts 2 level regions from the point of view of the level of using European funds from the European Regional Development Fund for the period between January 2007 and June 2010	265
Mariusz Wiśniewski: Regional diversification of EU support absorption for Polish rural areas.....	277
Kinga Wasilewska: JESSICA, JEREMIE and JASPERS for economic growth.....	289
Alojzy Zalewski: Market determinants of territorial competition in the light of material investments.....	299
Małgorzata Leśniak-Johann: Conditions of the cooperation and competition in tourism in Saxony–Lower Silesian borderland. Selected problems.....	311
Emilia Bogacka: Cooperation in the area of public safety in the Poland–Germany borderland.....	320
Alina Kulczyk-Dynowska, Katarzyna Przybyła: Giant Mountains national parks (KPN and KRNAP) and the development of cross-border regional space	329
Anna Malina, Dorota Mierzwa: A comparative analysis of macroeconomic situation in Poland and neighbouring countries in the 20-year period of structural changes	341
Zbigniew Piepiora: The occurrence of natural disasters in Europe and the international cooperation in the field of counteracting their results	356

Jakub Piecuch, Łukasz Paluch: Determinants of social and economic development of the Mediterranean basin regions.....	365
Adam Dąbrowski: Globalization and regionalization.....	373
Krzysztof Malik: Chosen methods of regional development policy evaluation	393
Dorota Rynio: Problem regions in the face of a new paradigm of the regional policy in Poland	404
Piotr Rzeńca: Theme parks as a factor in the development of economy. An identification of the phenomenon	415
Renata Lisowska: The determinants of SME growth in marginalized regions illustrated with the example of Łódź Voivodeship	424
Aleksandra Koźlak: Transport as a factor of regional development	434
Adam Przybyłowski: Transport investments in Lower Silesian Voivodeship in the context of sustainable development strategy	449
Paweł Andrzejczyk: The significance of reverse logistics for balanced region development.....	459
Waldemar A. Gorzym-Wilkowski: Voivodeship spatial planning – the essence, opportunities and constraints	469
Andrzej Raszkowski: Selected aspects of the marketing orientation of territorial units	479
Krzysztof Wiktorowski: Regional and local identity as an element of sustainable development of the West Pomeranian region.....	490
Jan Polski: External effects in urban marketing.....	500
Danuta Stawasz: Regional differences in the development of Polish regions after the establishment of territorial self-government	508
Beata Bal-Domańska: Classification of Polish sub-regions (NUTS-3) by economic development level	519
Łukasz Mach: Application of the methods of multidimensional comparative analysis as a basis for parameters assignment of development potential of regions.....	529
Grażyna Karmowska: A comparison of the development of the subregions of West Pomeranian Voivodeship in 1999-2007.....	541
Ewa Mazur-Wierzbicka: Stimulating sustainable development in West Pomeranian Voivodeship by using good practices.....	551
Maria Kola-Bezka: Entrepreneurship as a factor of regional development on the basis of the survey results of the residents of Kuyavian-Pomeranian Voivodeship	562
Joanna Kosmaczewska: Entrepreneurship as a stimulus to tourism development in rural areas	572
Sandra Misiak: Professional activity of women in West Pomeranian Voivodeship.....	581
Agnieszka Skowronek-Grądział: A comparative analysis of rural areas in the field of environment protection infrastructure	593

Justyna Danielewicz, Maciej Turała: Analysis of spatial differentiation of expenditure on education in Poland.....	601
Anna Majchrzak: Financial standing of counties in Greater Poland Voivodeship assessed with Ward's method.....	611
Marian Maciejuk: The structure of public aid for entrepreneurs in Poland in the period 2006-2009.....	622
Tomasz Kołakowski: Public aid granted to economic entities by Lower Silesian self-governments – dynamics and types of support.....	635
Andrzej Wasiak: Restructuring in PKP illustrated by the case of PKP Energetyka SA.....	644
Monika Murzyn-Kupisz: Activities aimed at preservation of cultural heritage and multiplier effects in the local and regional economy.....	657
Marcelina Zapotoczna, Joanna Cymerman: Using the multidimensional discriminant analysis for grouping housing cooperatives.....	667
Agnieszka Kłysik-Uryszek: Export activity of companies with foreign capital – regional differences in Poland.....	677

Kinga Wasilewska

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

JESSICA, JEREMIE I JASPERS NA RZECZ WZROSTU GOSPODARCZEGO

Streszczenie: W celu zwiększenia efektywności i trwałości polityki spójności w latach 2007–2013 zostały opracowane cztery wspólne inicjatywy. Dwie z nich, JEREMIE i JESSICA, zaangażowane są w promowanie instrumentów inżynierii finansowej, a pozostałe dwie, JASPERS i JASMINE, funkcjonują jako instrumenty wsparcia. Rozważania skupiają się głównie na zaprezentowaniu trzech z czterech instrumentów, w celu określenia i oceny ich wpływu na politykę spójności, jak również możliwości przyspieszenia rozwoju gospodarczego poszczególnych regionów.

Słowa kluczowe: finansowe instrumenty wsparcia, polityka regionalna, rozwój gospodarczy, miasta i regiony Unii Europejskiej.

1. Wstęp

Przed przystąpieniem do Unii Europejskiej Polska korzystała ze środków finansowych przeznaczonych dla krajów starających się o członkostwo, tzw. pomocy przedakcesyjnej. Od momentu, gdy stała się pełnoprawnym członkiem Unii Europejskiej, otrzymała nowe możliwości wsparcia. Korzystała z nich w latach 2004–2006. Również w kolejnym okresie programowania, na lata 2007–2013, zostało przyznane Polsce wsparcie zarówno na rozwój poszczególnych regionów, jak i całego kraju, tak by umożliwić zbliżenie poziomu życia ludności polskiej do standardów europejskich. W tym okresie, w celu zwiększenia skuteczności i trwałości polityki spójności, zostały opracowane cztery wspólne inicjatywy. Dwie z nich, JEREMIE i JESSICA, zajmują się promowaniem instrumentów inżynierii finansowej, a pozostałe dwie, JASPERS i JASMINE, funkcjonują jako instrumenty wsparcia technicznego. Rozważania w niniejszym artykule koncentrują się na zaprezentowaniu głównie trzech z czterech wymienionych instrumentów, w celu określenia i oceny ich wpływu na politykę spójności, a także możliwości akceleracji gospodarczej regionów. Z kolei czwartemu instrumentowi, JASMINE, który stanowi techniczne wsparcie głównie sektora bankowego, autorka nie poświęca wiele uwagi w swoich rozważaniach.

2. Okres programowania 2007–2013

W konsekwencji przeprowadzonych reform, dotyczących prowadzenia polityki regionalnej w Unii Europejskiej na lata 2007–2013, zainicjowane zostały istotne zmiany. W ich następstwie wyróżniono trzy podstawowe cele: konwergencję, konkurencyjność i zatrudnienie w regionach oraz europejską współpracę terytorialną. Konwergencja obejmuje 84 regiony europejskie, zamieszkane przez 154 mln osób, w których poziom PKB *per capita* jest mniejszy niż 75% średniej unijnej. Pomoc przyznano również 16 regionom zamieszkanym przez 16,4 mln osób, pomimo że ich PKB *per capita* przekracza tam nieznacznie 75% średniej UE. W ramach tego celu dąży się do zwiększenia spójności regionów najsłabiej rozwiniętych państw członkowskich poprzez poprawę wzrostu gospodarczego oraz zwiększenie zatrudnienia. Przyznane środki finansowe wynoszą 282,8 mld euro. Znacznie mniej, gdyż jedynie 55 mld euro, udzielono na realizację konkurencyjności, która jednakże objęła większą liczbę regionów – 168, zamieszkanym przez 314 mln osób. Działania w ramach tego celu koncentrują się na zwiększaniu atrakcyjności i wzmocnieniu pozycji konkurencyjnej regionów oraz powiększaniu zatrudnienia poprzez zmiany społeczno-gospodarcze, liberalizację handlu, inwestycje w kapitał ludzki i innowacje. Na trzeci cel przyznano najmniejszą pulę środków finansowych, w wysokości 8,7 mld euro. Przeznaczono je na trzy obszary wsparcia europejskiej współpracy terytorialnej. Pierwszy obejmuje wspomaganie wspólnych inicjatyw transgranicznych, zarówno na poziomie lokalnym, jak i regionalnym. Drugi zakłada wsparcie współpracy transnarodowej dla osiągnięcia zintegrowanego rozwoju terytorium UE, trzeci – umocnienie współpracy międzyregionalnej i wymianę doświadczeń. Głównym założeniem reformy polityki regionalnej, przeprowadzonej w latach 2007–2013, jest dążenie do uzyskania spójności w rozwoju terytorium Unii Europejskiej. Polegać ma ono na zmniejszeniu dysproporcji rozwojowych między krajami członkowskimi i regionami, czemu służyć ma alokacja środków do regionów najmniej rozwiniętych [Rynio 2008, s. 112–113].

Przyjęta przez Unię Europejską polityka spójności jest zagadnieniem złożonym. W kontekście poszerzania i pogłębiania integracji w Europie pojęcie to przyjmuje charakter praktyczny poprzez uwzględnianie kryterium spójności w różnych dziedzinach polityki i określania celów, a także sposobów realizacji polityki spójności społecznej, ekonomicznej i terytorialnej. Termin „spójność” funkcjonuje głównie w sferze ekonomicznej, jednakże jego znaczenie jest szersze. Wiąże się z ideą równości, sprawiedliwości czy subsydiarności. Istotą spójności jest przeciwstawianie się dysproporcjom w rozwoju cywilizacyjnym poszczególnych obszarów niezależnie od istnienia granic narodowych. W konsekwencji tej konfrontacji uzewnętrznia się swoisty paradoks, gdzie idea spójności musi współistnieć z koncepcją konkurencyjności. W gospodarce zachodzą fundamentalne przemiany o charakterze kulturowo-cywilizacyjnym. Nie jest ona odizolowana od otoczenia. Dlatego spójność powinno się analizować w szerokim kontekście zarówno przedmiotowym, obejmującym typ

człowieka gospodarującego, nowy charakter więzi społecznych i relacji politycznych, nowe technologie, nowe wzorce kultury, jak i w kontekście funkcjonalnym, obejmującym normy i standardy oraz idee wspierające spójność i struktury odpowiedzialne za ich wdrożenie. Jednocześnie powinny zostać uwzględnione zmiany zachodzące w czasie i w przestrzeni [Waldziński 2008, s. 11–23].

W procesie rozwoju regionalnego podmioty polityki zarówno interregionalnej, jak i intraregionalnej korzystają z narzędzi, które są stosowane w ogólnej polityce ekonomicznej. Wśród tych instrumentów możemy wyróżnić [Winiarski (red.) 1999, s. 364]:

- normy powszechnie obowiązujące i decyzje administracyjne, wydawane na podstawie norm ogólnych,
- narzędzia o charakterze ekonomiczno-finansowym pełniące funkcje motywujące albo też zniechęcające do pewnych działań,
- przedsięwzięcia gospodarcze podejmowane przy udziale władzy publicznej.

Finansowymi instrumentami polityki regionalnej są m.in. środki w ramach instrumentu Pomocy Przedakcesyjnej Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa, Europejski Bank Inwestycyjny, Fundusz Spójności, dwa fundusze strukturalne, w tym Europejski Fundusz Społeczny i Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, oraz inicjatywy wspólnotowe: JASPERS, JEREMY, JESSICA i JASMINE. W latach 2007–2013 została ograniczona liczba funduszy strukturalnych z czterech do dwóch. W obecnej perspektywie finansowania funkcjonuje tylko EFRR i EFS. Zasadniczą zmianą, jaka nastąpiła w bieżącym okresie programowania, jest częściowa decentralizacja wdrażania programów operacyjnych finansowanych z funduszy, zarówno strukturalnych, jak i Funduszu Spójności. W miejsce Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego zostało utworzonych szesnaście programów regionalnych (RPO). Funkcjonują one obok programów centralnych. Regionalne Programy Operacyjne są zarówno wdrażane, jak i zarządzane przez władze samorządowe regionu¹, w odróżnieniu od ZPORR, które były zarządzane na poziomie krajowym i wdrażane głównie na poziomie regionalnym. Regionalne Programy Operacyjne wspierają rozwój potencjału poszczególnych regionów, czyli m.in. infrastrukturę regionalną, jak np. ochronę zdrowia, sieć kanalizacyjno-wodociągową, energetykę, gospodarkę odpadami, system oświaty. W ramach 16 RPO niemal 27% środków z EFRR zostaje przeznaczonych na transport, a w dalszej kolejności na badania i rozwój technologiczny, innowacje oraz przedsiębiorczość. Dotychczasowe instrumenty finansowe, których źródła były inne niż fundusze strukturalne, czyli inicjatywy Interreg III, Equal, Urban II, Leader+, przestały istnieć. Dziedziny objęte wsparciem w ramach tych inicjatyw zostały włączone do programów operacyjnych współfinansowanych z funduszy strukturalnych. Przy czym inicjatywa INTERREG III zyskała rangę samodzielnego, trzeciego celu: polityki spójności Unii Europej-

¹ W przypadku Polski są to władze samorządowe województwa, a konkretniej zajmują się tym urzędy marszałkowskie poszczególnych województw.

skiej – Europejska Współpraca Terytorialna. Finansowanie jego nadal odbywa się ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego².

W miejsce dotychczasowych inicjatyw funkcjonują więc trzy nowe inicjatywy wspólnotowe. W obecnej perspektywie są to: JESSICA, JEREMIE oraz JASPERS.

3. JESSICA wspierająca rozwój obszarów miejskich

W związku z ustaleniem celów polityki spójności na lata 2007–2013 opracowane zostały trzy podobne instrumenty finansowe: JESSICA, JASPERS i JEREMY. Pierwszy z nich, JESSICA (*Joint European for Sustainable Investment in City Areas*), ma za zadanie, przez mechanizmy inżynierii finansowej, wspierać regenerację i zrównoważony rozwój obszarów miejskich. Opracowany został przez Komisję Europejską we współpracy z Europejskim Bankiem Inwestycyjnym (EBI) i Bankiem Rozwoju Rady Europy (CEB). Celem tej inicjatywy jest wspieranie trwałych inwestycji na obszarach miejskich Europy oraz promowanie większego wzrostu gospodarczego i liczniejszych miejsc pracy. JESSICA umożliwia instytucjom zarządzającym w państwach członkowskich inwestowanie części ich przydziału, w ramach regionalnych funduszy UE na lata 2007–2013, w fundusze rozwoju obszarów miejskich. Finansowanie to może przybierać postać odnawialnych pożyczek, gwarancji i kapitału, które można inwestować w różnego rodzaju projekty rewitalizacji miast. Środki finansowe pochodzące z inicjatywy JESSICA wykorzystuje się do zwiększenia inwestycji w infrastrukturę miejską, wspierania rekultywacji terenów przemysłowych, promowania efektywności energetycznej i finansowania projektów mieszkalnictwa socjalnego. Kraje UE mogą zdecydować się na zainwestowanie pewnej części przysługujących im unijnych funduszy strukturalnych w środki odnawialne, aby wspomóc ponowne wykorzystywanie zasobów finansowych do przyspieszenia inwestycji w obszarach miejskich na terenie Europy. Zrównoważony rozwój tych obszarów promowany jest poprzez wspieranie projektów w następujących dziedzinach³:

- infrastruktura miejska, w tym poprawa wydajności energetycznej,
- dziedzictwo kulturowe – np. na rzecz turystyki,
- zagospodarowywanie terenów pod ponowną zabudowę, z uwzględnieniem oczyszczania i odkażania terenu,
- tworzenie nowych lokali komercyjnych dla sektorów MŚP, IT lub B+R,
- budynki uniwersyteckie.

Środki z EFRR są przekazywane do miejskich funduszy inwestycyjnych (UDF), które z kolei inwestują je w partnerstwo publiczno-prywatne lub inne projekty włączone do zintegrowanego planu na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich. Inwestycje te mogą mieć postać kapitału własnego, pożyczek lub gwarancji.

² Oficjalny portal funduszy europejskich: <http://www.funduszeuropejskie.gov.pl/>.

³ http://ec.europa.eu/regional_policy/thefunds/instruments/jessica_pl.

Instytucje zarządzające mogą ewentualnie zdecydować o skierowaniu zasobów do miejskich funduszy inwestycyjnych, przy zastosowaniu funduszy holdingowych, zakładanych w celu inwestowania w różne miejskie fundusze inwestycyjne. Jakkolwiek nie jest to obowiązkowe, to jednak stanowi korzyść w postaci umożliwienia instytucjom zarządczym delegowania profesjonalistom i ekspertom niektórych zadań niezbędnych do wdrożenia inicjatywy JESSICA. Ze względu na odnawialny charakter tego instrumentu zwrot z inwestycji jest ponownie inwestowany w nowe projekty rozwoju miejskiego, dzięki czemu środki publiczne znów trafiają do obrotu, promowany jest zrównoważony rozwój oraz wpływ krajowych i unijnych środków publicznych⁴.

W stosunku do projektów realizowanych przy wsparciu z inicjatywy JESSICA istnieje ważne zastrzeżenie, że powinny one generować dochód. W projektach tych elementy komercyjne współistnieją z niekomercyjnymi, co umożliwi wypełnienie luki istniejącej na rynku pomiędzy dotacjami a kredytami i innymi instrumentami bankowymi⁵. Podkreślić należy, że każde udzielenie pożyczki na realizację projektów miejskich w ramach inicjatywy JESSICA stanowi formę udzielenia pomocy publicznej, ze względu na jej preferencyjny charakter. Udzielana pomoc nie jest formą dotacji i w związku z tym jej nominalna kwota nie jest rzeczywistą kwotą pomocy. Sposobem więc na wyrażenie pomocy w takiej wielkości, którą można przyrównać do pomocy udzielonej w formie dotacji, jest Ekwiwalent Dotacji Brutto (EDB). Wartość pomocy udzielanej w formie pożyczek (EDB) stanowi różnicę pomiędzy zdyskontowaną rynkową wartością odsetek, która byłaby naliczona dla pożyczki, a zdyskontowaną wartością odsetek wynikającą z preferencyjnego oprocentowania. Rynkową wartość odsetek oblicza się na podstawie stóp referencyjnych Komisji Europejskiej⁶. Do dyskontowania wartości odsetek używana jest stopa dyskonta, tj. stopa bazowa KE powiększona o 100 punktów bazowych. EDB jest kwotą pomocy, którą otrzymałby beneficjent pomocy lub podmiot ubiegający się o pomoc, gdyby uzyskał jakąś formę dotacji, bez uwzględnienia opodatkowania podatkiem dochodowym, wyrażoną z dokładnością dwóch miejsc po przecinku [Kopeć 2011, s. 1–11].

Wdrażanie inicjatywy JESSICA w Polsce odbywa się w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych (RPO). Orientacyjna kwota, którą przyznano na jej realizację, wynosi 194 mln euro. Zdecydowana większość RPO posiada zapisy umożliwiające jej wdrożenie. Jednak dotychczas decyzję taką podjęło pięć województw: wielkopolskie, zachodniopomorskie, śląskie, pomorskie oraz mazowieckie. Środki przeznaczone na realizację inicjatywy JESSICA w Polsce wynoszą ponad 256 mln euro. Dwa najbardziej zaawansowane (także w Europie) we wdrażaniu instrumentu JESSICA regiony to Wielkopolska i Zachodniopomorskie, które są na

⁴ <http://www.funduszeuropejskie.gov.pl/>.

⁵ <http://www.funduszeuropejskie.gov.pl/RPO/Aktualnosci/Strony/Jessica>.

⁶ Stopa bazowa KE (od stycznia 2011 r. 4,26 %) powiększona o marżę, która jest zależna od sytuacji ekonomiczno-finansowej przedsiębiorcy oraz oferowanego poziomu zabezpieczeń.

etapie wyboru projektów miejskich. Według oficjalnych danych podpisano umowy dotyczące realizacji trzech projektów miejskich, wszystkie dotyczą województwa wielkopolskiego⁷:

1) 18 maja 2011 r. – pierwsza umowa pożyczki między BGK i Spółką Goplana MGC Inwest. Deweloper budujący Galerię Goplana w Lesznie jako pierwszy pozyskał kilkudziesięciomilionowe wsparcie na rewitalizację poprzemysłowych obiektów fabryk Goplana i Metalplast. Galeria Goplana to pierwszy w Europie miejski projekt rewitalizacyjny finansowany ze środków UE w ramach inicjatywy JESSICA. Pożyczka sfinansuje 1/3 kosztów projektu.

2) 8 lipca 2011 r. – druga umowa pożyczki pomiędzy BGK a Wielkopolskim Centrum Wspierania Inwestycji na realizację projektu: Rozwój Poznańskiego Parku Naukowo-Przemysłowego – etap II.

3) 12 lipca 2011 r. – podpisano trzecią umowę pożyczki pomiędzy BGK a Machura Bros Corporation na realizację projektu: Rewitalizacja zdegradowanego obszaru przy ulicy Małachowskiego w Poznaniu oraz budowa Centrum Biurowego Podwale.

Inicjatywa JESSICA obejmuje kilka faz, tj.⁸: opracowanie studiów wykonalności, wybór funduszy powierniczych (opcjonalnie), wybór Funduszy Rozwoju Obszarów Miejskich (*Urban Development Funds*), wybór projektów miejskich. Niezbędne przy tym jest stworzenie odpowiedniej dokumentacji, m.in. dotyczącej projektu miejskiego. W związku z tym należy przygotować studium wykonalności według oficjalnych wytycznych⁹, uwzględniając następujące elementy:

- opis i charakterystyka projektu,
- analiza marketingowa,
- nakłady inwestycyjne wraz z kosztami eksploatacji,
- kapitał obrotowy,
- plan finansowy projektu oraz prognoza sprawozdań finansowych,
- analiza opłacalności finansowej projektu,
- analiza ryzyka,
- analiza ekonomiczna projektu (kosztów i korzyści).

Do wniosku w celu uzyskania pożyczki na realizację projektu miejskiego niezbędne jest załączenie [Rudnicki 2011, s. 1–10]:

1) dokumentów dotyczących inwestora, tj.: potwierdzających jego status, służących określeniu sytuacji finansowej w ostatnich trzech latach i zdolności kredytowej, dotyczących wiarygodności (np. przynależność do organizacji zrzeszających przedsiębiorców, certyfikaty itp.), pokazujących doświadczenie i zdolność instytucjonalną;

2) dokumentów dotyczących projektu miejskiego, istotnych z punktu widzenia zdolności do obsługi zadłużenia z przychodów projektu, potwierdzających ujęcie projektu w Lokalnym Programie Rewitalizacji, dotyczących zgodności projektu

⁷ <http://www.funduszeuropejskie.gov.pl/RPO/Aktualnosci/Strony/Jessica>.

⁸ <http://www.funduszeuropejskie.gov.pl/RPO/Aktualnosci/Strony/Jessica>.

⁹ www.bgk.com.pl.

w zakresie ochrony środowiska (procedura OOS), opisujących efekty zewnętrzne projektu miejskiego w rozumieniu zrównoważonego rozwoju – niezbędnych z punktu widzenia finansowania w ramach JESSICA, decydujących o wysokości oprocentowania pożyczki poprzez szacowaną przez FROM wielkość wskaźnika społecznego na podstawie czynników mierzalnych i niemierzalnych.

Ze środków inicjatywy JESSICA można sfinansować maksymalnie 75% kosztów kwalifikowanych projektu. W skład kosztów kwalifikowanych nie wchodzi aktywa nabyte poprzez aporty rzeczowe, wydatki inwestycyjne poniesione przed złożeniem wniosku o pożyczkę ani wydatki na sfinansowanie kapitału obrotowego. Oznacza to, że nie mogą one być sfinansowane ze środków inicjatywy JESSICA i nie są zaliczane do kosztów kwalifikowanych finansowanych przez inwestora. Ponadto jeżeli projekt jest realizowany w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego, należy szczegółowo opisać rodzaj partnerstwa z uwzględnieniem następujących elementów [*Wytyczne...* 2010]:

- podstawa prawna użytkowania nieruchomości,
- podział kosztów prowadzenia projektu i podział ryzyka projektu pomiędzy partnera publicznego i inwestora prywatnego,
- horyzont i sposób zakończenia projektu (przejęcie własności, zwrot nieruchomości właścicielowi publicznemu itd.).

Korzystanie z inicjatywy JESSICA generuje liczne korzyści. Zwrotna pomoc z funduszy strukturalnych służy inwestycjom, które mają przynosić zyski, a w ten sposób opłacić się inwestorom. Dzięki temu jest bardziej trwałą alternatywą dla tradycyjnego wsparcia w formie dofinansowania. Przyczynia się do zwiększenia puli zasobów, ułatwiając wspieranie większej liczby projektów. Zapewnia elastyczność zarówno pod względem strukturalnym, jak i sposobu wykorzystania funduszy – w formie czy to kapitału własnego, czy też inwestycji dłużnych lub gwarantowanych, które mogą być przystosowane do specyficznych potrzeb danych krajów i regionów. Umożliwia instytucjom zarządzającym funduszami strukturalnymi i władzom miejskim skorzystanie z pomocy sektora prywatnego i bankowego. Ułatwia to pozyskanie dalszych inwestycji, a także zwiększa wydajność techniczną i finansową w fazie wdrażania projektu i zarządzania nim. Może również stanowić silny katalizator na rzecz ustanowienia relacji partnerskich pomiędzy krajami, regionami, miastami, EBI, CEB, innymi bankami, inwestorami itp. w celu rozwiązywania problemów odczuwalnych głównie na obszarach miejskich¹⁰.

4. JEREMIE

Inicjatywą na rzecz wspierania lepszego dostępu do finansowania rozwoju mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw w ramach polityki regionalnej jest JEREMIE (*Joint European Resources for Micro to Medium Enterprises*). Celem jej powołania jest

¹⁰ http://ec.europa.eu/regional_policy/the_funds/instruments/.

poprawa wykorzystania i zwiększenie efektywności środków przeznaczanych na wsparcie sektora MŚP w ramach funduszy strukturalnych. Inicjatywa ta została opracowana przez Komisję Europejską we współpracy z Europejskim Funduszem Inwestycyjnym. Promuje wykorzystywanie instrumentów inżynierii finansowej w celu usprawnienia dostępu do finansowania dla MŚP poprzez interwencje w ramach funduszy strukturalnych. Kraje UE mogą wykorzystywać część przydziałów w ramach europejskich funduszy strukturalnych, aby inwestować w instrumenty odnawialne, jak np. kapitał inwestycyjny, pożyczka lub fundusze gwarantowane. Fundusze te mogą wspierać:

- tworzenie nowych przedsiębiorstw lub rozwój już istniejących,
- dostęp firm (w szczególności MŚP) do kapitału inwestycyjnego w celu modernizacji i dywersyfikacji prowadzonej przez nie działalności, opracowywania nowych produktów, zapewniania i rozszerzania dostępu do rynku,
- badania i rozwój, transfer technologii, innowacje i przedsiębiorczość skierowane na działalność gospodarczą,
- modernizację technologiczną struktur produkcyjnych, wspomagającą gospodarkę niskowęglową,
- inwestycje produkcyjne, których celem jest tworzenie i zabezpieczanie trwałych miejsc pracy.

Środki z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) są przeznaczone na pożyczki, gwarancje lub jako kapitał udziałowy w celu inwestowania w przedsiębiorstwa. Zyski z inwestycji są ponownie inwestowane w przedsiębiorstwa. W ten sposób pewna pula środków może być wielokrotnie wykorzystywana dzięki ponownemu wprowadzaniu do obiegu funduszy publicznych, efektowi dźwigni i zwiększaniu trwałości oraz wpływu zasobów publicznych przyznawanych MŚP. Instytucje zarządzające mogą ewentualnie zdecydować o skierowaniu zasobów z programu przy zastosowaniu funduszy holdingowych, zakładanych w celu inwestowania w różne fundusze inwestycyjne. Stanowi to możliwość dla instytucji zarządczych do delegowania profesjonalistom i ekspertom niektórych zadań niezbędnych do wdrożenia inicjatywy JEREMIE.

Podobnie jak w przypadku inicjatywy JESSICA, także tutaj wpływają znaczące korzyści z korzystania z JEREMIE, polegające m.in. na zrównoważonym rozwoju, generowaniu zysków, opłacalności dla inwestorów, efekcie dźwigni, gdzie występuje łączenie funduszy strukturalnych z uzupełniającymi źródłami inwestowania w celu zwiększenia zasobów i zapewnienia wsparcia większej liczbie przedsiębiorstw. JEREMIE zapewnia też elastyczność, zarówno pod względem strukturalnym, jak i sposobu wykorzystania funduszy w formie czy to kapitału własnego, czy inwestycji dłużnych lub gwarantowanych, które mogą być przystosowane do specyficznych potrzeb danych krajów i regionów. Umożliwia instytucjom zarządzającym funduszami strukturalnymi skorzystanie z wiedzy fachowej sektora bankowego i prywatnego, co zapewnia poprawę efektywności ich inwestycji w przedsiębiorstwach. Inicjatywy JEREMIE mogą również stanowić silny katalizator na rzecz współpracy

między krajami, regionami, EFI, EBI, innymi bankami i inwestorami w celu rozwiązywania kwestii dostępu do finansowania dla przedsiębiorstw, przede wszystkim MŚP¹¹. W ramach inicjatywy JEREMIE przewidziano: mikropożyczki, pożyczki globalne, poręczenia/reporeczenia, poręczenia portfelowe, fundusze transferu technologii, mezzanine, venture capital. Inicjatywa JEREMIE jako instrument nowatorski charakteryzuje się znaczną elastycznością wydatkowanych środków, które zostają przekazane do wyodrębnionego funduszu powierniczego (FP) zarządzanego przez wyspecjalizowanego menedżera. Menedżer zarządzający FP dystrybuuje środki zgodnie z przygotowaną strategią inwestycyjną. Następnie środki z FP transferowane są do MŚP z wykorzystaniem pośredników finansowych (np. banków, funduszy pożyczkowych i poręczeniowych, funduszy venture capital itp.). Strategia taka może podlegać modyfikacjom w związku ze zmieniającą się sytuacją oraz pojawiającym się zapotrzebowaniem na określone instrumenty. Zadaniem wyspecjalizowanego menedżera jest przede wszystkim modelowanie inwestycji, wybór pośredników finansowych, monitoring oraz raportowanie na potrzeby Instytucji Zarządzającej i Komisji Europejskiej¹².

Na realizację inicjatywy JEREMIE w Polsce przeznaczona została kwota ok. 320 mln euro. Jest ona realizowana w ramach RPO województwa:

- dolnośląskiego: 99,3 mln euro,
- wielkopolskiego: 90 mln euro,
- pomorskiego: 51,5 mln euro,
- zachodniopomorskiego: 50 mln euro,
- łódzkiego: 28,8 mln euro.

Rolę Menedżera Funduszu Powierniczego w każdym z pięciu regionów pełni Bank Gospodarstwa Krajowego¹³.

5. JASPERS

JASPERS (*Joint Assistance to Support Projects in European Regions*) jest wspólnym wsparciem dla projektów w europejskich regionach. Jego celem jest udzielanie szerszej pomocy doradczej w zakresie od momentu formułowania wstępnej koncepcji projektu do momentu składania wniosku o dofinansowanie. Wspiera przygotowanie tzw. dużych projektów, o wartości powyżej 25 mln euro w sektorze środowiska oraz powyżej 50 mln euro w sektorze transportu i innych kwalifikowanych do dofinansowania sektorach. Inicjatywa JASPERS opiera się na partnerstwie zawartym pomiędzy Dyrekcją Generalną ds. Polityki Regionalnej KE, Europejskim Bankiem Inwestycyjnym, Europejskim Bankiem Odbudowy i Rozwoju oraz Kreditanstalt für

¹¹ <http://www.funduszeuropejskie.gov.pl/RPO/Aktualnosci/Strony/Jessica>.

¹² http://www.mrr.gov.pl/rozwoj_regionalny/Prezydencja/Strony/Doroczna_konf_JESSICA_JEREMIE_

¹³ <http://www.funduszeuropejskie.gov.pl/RPO/>.

Wiederaufbau. Stanowi instrument wsparcia technicznego dla dwunastu państw, które przystąpiły do UE w latach 2004 i 2007. Zapewnia wsparcie konieczne do przygotowania szeroko zakrojonych projektów wysokiej jakości, które będą współfinansowane z funduszy UE.

W ramach inicjatywy JASPERS zainteresowane kraje UE uzyskują niezależną poradę umożliwiającą im lepsze przygotowanie wielkich projektów infrastrukturalnych. Wsparcie w ramach JASPERS może być udzielane na każdym etapie cyklu realizacji projektu – począwszy od jego pierwotnego określenia, aż po decyzję o przyznaniu pomocy w postaci unijnego dofinansowania. W niektórych przypadkach istnieje możliwość służenia poradą aż do rozpoczęcia etapu budowy. Doradztwo w ramach inicjatywy JASPERS może obejmować przygotowanie projektu (np. analizę kosztów i korzyści, analizę finansową), przegląd dokumentacji (np. studia wykonalności, wnioski o dofinansowanie), porady dotyczące zgodności z prawodawstwem unijnym (np. w zakresie środowiska).

Projekty, które uzyskują pomoc w ramach inicjatywy JASPERS, są zatwierdzane znacznie częściej od projektów, które takiej pomocy nie uzyskały. Również procedura ich zatwierdzania trwa krócej. Celem inicjatywy JASPERS jest udzielanie pomocy w zakresie wspieranych z unijnych funduszy głównych projektów infrastrukturalnych o wartości powyżej 50 mln euro, dotyczących np. dróg, kolei, gospodarki wodnej, odpadowej, energetycznej oraz projektów transportu miejskiego. W przypadku niewielkich krajów JASPERS koncentruje się wyłącznie na największych projektach. Personel w ramach inicjatywy JASPERS zapewniany jest przez układ partnerski: Komisja przekazuje środki wykorzystywane następnie do rekrutacji specjalistów. Natomiast trzej pozostali partnerzy – EBI, EBOR i KfW – oddelegowują personel bezpośrednio. Kwatery główna inicjatywy JASPERS znajduje się w EBI w Luksemburgu. Istnieją także trzy centra regionalne: w Warszawie, Wiedniu i Bukareszcie, w których przebywa ok. 70% z liczby 85 wyspecjalizowanych pracowników. Dzięki temu znajdują się bliżej beneficjentów i mogą zapewniać bardziej skuteczną obsługę. Terytorium Polski, Estonii, Łotwy i Litwy obsługuje Centrum w Warszawie. Centrum w Wiedniu obsługuje terytorium Republiki Czeskiej, Węgier, Słowacji, Słowenii i Malty, a Centrum w Bukareszcie – terytorium Rumunii i Bułgarii. Niewielka liczba ekspertów przebywa także w Luksemburgu. Mogą oni pracować w dowolnym kraju będącym beneficjentem programu, w zależności od potrzeb¹⁴.

6. Zakończenie

Wskutek dysproporcji w poziomie rozwoju między „starymi” i „nowymi” członkami Unii stosowane wsparcie przedakcesyjne w małym stopniu zmniejszyło rozdział rozwojowy. Wymusza to konieczność skierowania większości środków finan-

¹⁴ Źródło: oficjalna strona internetowa, http://ec.europa.eu/regional_policy/thefunds/instruments.

sowych w kolejnych okresach budżetowych do „słabych” krajów i regionów. Ponadto w związku z przyjęciem nowych terenów zapóźnionych istnieje problem tzw. efektu statystycznego, w wyniku którego pomoc dla części regionów powinna zostać zakończona. Dlatego też w okresie 2007–2013 przewidziano, w ramach celu konwergencja, pomoc przejściową dla 16 regionów. Uzyskiwane wsparcie finansowe jest przeznaczane przez najsłabsze regiony na inwestycje w infrastrukturę, podczas gdy regiony rozwinięte finansują nakłady na innowacje, B+R oraz kreację społeczeństwa opartego na wiedzy. Powoduje to zjawisko „ucieczki rozwojowej” regionów wysoko rozwiniętych i uzależnienie krajów słabo rozwiniętych od importu technologii i kapitału. Problemem najsłabszych regionów jest brak odpowiednich środków na wkład własny, przez co mają ograniczone możliwości wykorzystania pomocy unijnej. Implementację spójności utrudnia także brak akceptacji dla ponoszenia kosztów społecznych oraz brak głębokich zmian strukturalnych [Rynio 2008, s. 113–114].

Polityka spójności w znacznym stopniu przyczyniła się do rozszerzenia strefy wzrostu gospodarczego na całą Unię. To z kolei wpłynęło na zmniejszenie różnic gospodarczych, społecznych i terytorialnych. Piąty raport na temat spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej wykazuje, że za sprawą tej polityki powstały nowe miejsca pracy, wzmocniono kapitał ludzki, rozwinięto infrastrukturę krytyczną i poprawiono stan ochrony środowiska, zwłaszcza w regionach mniej rozwiniętych. Nie ulega wątpliwości, że bez polityki spójności dysproporcje byłyby większe. Jednak długotrwałe skutki społeczne kryzysu, zapotrzebowanie na innowacje napędzane coraz większymi globalnymi wyzwaniami, wymóg optymalnego spożytkowania każdego euro wydanego ze środków publicznych wskazują na potrzebę przeprowadzenia ambitnej reformy tej polityki¹⁵. Komisja Europejska we współpracy z innymi instytucjami opracowała więc cztery wspólne inicjatywy w ramach okresu 2007–2013. Dwie z nich, JEREMIE i JESSICA, zajmują się promowaniem instrumentów inżynierii finansowej, a pozostałe dwie, JASPERS oraz JASMINE, funkcjonują jako instrumenty wsparcia technicznego. W zakresie tych instrumentów jest jeszcze wiele do zrobienia. Wykazała to m.in. przeprowadzona przez wyspecjalizowaną instytucję analiza SWOT dla możliwości finansowania projektów z programu JESSICA. Wśród słabych stron wskazano tam: niewielką ilość środków przeznaczonych na współfinansowanie projektów, konieczność poszukiwania dodatkowych źródeł finansowania mechanizmu, brak doświadczenia z instrumentami finansowymi dla rozwoju obszarów miejskich, brak Zintegrowanych Planów Rozwoju Obszarów Miejskich, brak właściwego przygotowania samorządów do zawierania umów PPP [*Studium możliwości...*, s. 72].

¹⁵ Urząd Publikacji Unii Europejskiej, Luksemburg 2010 r., ISBN 978-92-79-17791-0.

Literatura

- Kopeć M. [2011], *Uwarunkowania formalnoprawne wsparcia Projektów Miejskich*, Departament Programów Europejskich, materiały pokonferencyjne z konferencji poświęconej wdrażaniu w Wielkopolsce inicjatywy finansowej JESSICA, Poznań, 14 marca.
- Rudnicki M. [2011], *Pożyczka na realizację projektu miejskiego – przygotowanie dokumentacji*, Departament Programów Europejskich, materiały pokonferencyjne z konferencji poświęconej wdrażaniu w Wielkopolsce inicjatywy finansowej JESSICA, Poznań, 14 marca.
- Rynio D. [2008], *Kierunki polityki regionalnej Unii Europejskiej w długim horyzoncie czasu*, [w:] *Współczesne problemy polityki ekonomicznej*, red. S. Korenik, Z. Przybyła, Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, Jelenia Góra.
- Studium możliwości wdrożenia JESSICA – Województwo Śląskie*, City Consulting Institute, Dokument zrealizowany na zlecenie Europejskiego Banku Inwestycyjnego, www.ccinstitute.pl.
- Urząd Publikacji Unii Europejskiej, Luksemburg 2010, ISBN 978-92-79-17791-0.
- Waldziński D. [2008], *Spójność ekonomiczna Unii Europejskiej w świetle współczesnych przemian kulturowo-cywilizacyjnych*, [w:] *Spójność społeczna, gospodarcza i terytorialna w polityce Unii Europejskiej*, red. E. Pancer-Cybulska, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu nr 21, Wyd. Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław.
- Winiarski B. (red.) [1999], *Polityka gospodarcza*, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa.
- Wytyczne do sporządzenia studium wykonalności dla miejskich projektów rewitalizacyjnych realizowanych w ramach inicjatywy JESSICA w ramach Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007–2013*, Warszawa, 29 października 2010.
- <http://www.funduszeuropejskie.gov.pl/>.
- http://ec.europa.eu/regional_policy/the_funds/instruments/jessica_pl.
- http://www.mrr.gov.pl/rozwoj_regionalny/Prezydencja/Strony/Doroczna_konf_JESSICA.
- www.bgk.com.pl.

JESSICA, JEREMIE AND JASPERS FOR ECONOMIC GROWTH

Summary: In order to increase the effectiveness and sustainability of the cohesion policy in 2007-2013, four joint initiatives have been developed. Two of them, JEREMIE and JESSICA, engaged in the promotion of financial engineering instruments, and the other two, JASPERS and JASMINE, function as instruments of support. The discussion is focused mainly on presenting three of the four of the instruments in order to identify and assess their impact on the cohesion policy, as well as the possibility of acceleration of economic regions.

Keywords: financial support instruments, regional policy, economic development, cities and regions of the European Union.